

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 50 (1964)

Nachruf: Sempervivas sion fossa de cuss. guv. dr. Augustin Cahannes
Autor: Manetsch, Gion Arthur

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

SEMPERVIVAS SIN FOSSA DE CUSS. GUV. DR. AUGUSTIN CAHANNES

DA GION ARTHUR MANETSCH

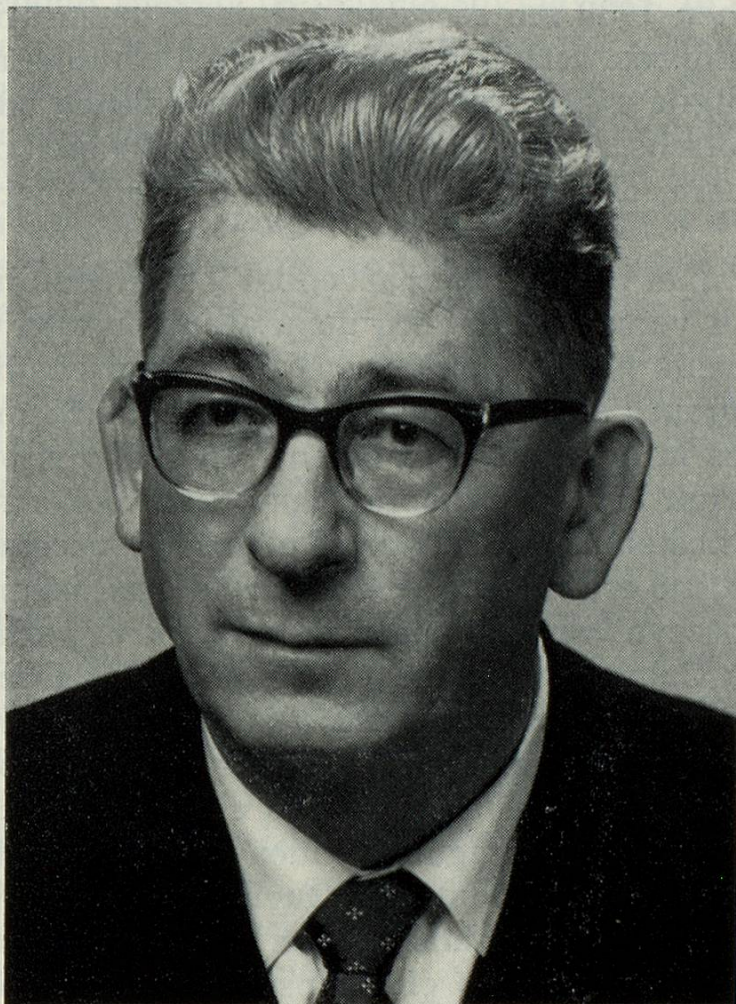
La sera dils 11 d'uost 1964 ein amitgs ed enconuschents sesnui enderschend della mort nunspetgada de v. cuss. guv. dr. *Augustin Cahannes*. Bein havevan els fatg per senn, co el era ils davos onns sescurdaus ad in sescurdar. Mo che la mort dumignassi aschi spert quei um sco in cuolm, gliez cartevan ei buca. Pér avon in di haveva Augustin Cahannes bandunau per cussegl dil miedi siu carezau Dardin e fuva serendius al spital, bein empau stracs e maldisposts. E leu ei la buna tatta, Maria Cadieli-Freuler, vegnida per el gest il mument quasi, che ins surdava sias restonzas terrestras alla tiara benedida silla Cuort. Empau bia en ina ga per el, per ses cars ed empau baul, pertgei mo circa avon in meins haveva el festivau en tutta tgeuadad cun ils ses siu 60avel onn. E remarcabla coincidenza! Ual Nossadunna d'uost, la perdanonza de Breil e fiasta gronda per Augustin Cahannes, ch'el munchava mai, han ins satrau el ell'umbriva della catedrala de Cuera.

Augustin Cahannes ei naschius el vitg sulegliv de Dardin ils 13 de fenadur 1904 e carschius si cun aunc in frar e tschun soras. Tgi ha buca enconuschiu siu bab, il renomau colonel Toni Mudest Cahannes, che ha onns ora fatg il commissari de taglia e tgamunau cun inschign la dertgira districtuala. Militer e pur fuvan denton las duas occupaziuns preferidas de quei um, che haveva culs onns obteniu ina tempra propi patriarcala. Il bab ei sia veta staus igl idol digl Augustin e lez buca meins dil bab. Perquei ei il bab era daventaus siu muossavia ed exempel en biars graus. Cun el ha il feagl viviu intensivamein la veta purila e communal cun sias fiastas ecclesiasticas e profanas, cun sias cruschs e travaglias. Aunc ils davos onns de sia veta plidava el cun luschezia de siu car bab. La mort dil bab ha perquei era tuccau el profundamein. Sper quel han aunc igl aug Merens e la mumma Barla nata Petschen influenzau il giuven decisivamein. Essend il bab savens absents, mavan ils mattatschs

cun igl aug si Prada ed els cuolms de Rasuz, luvrond pruamein, mo era gudend leusi dis de mai murir. Strusch ina stad ha Cahannes tralaschau pli tard de visitar quels loghens de siu paradis d'affonza e de turitgar per las alps de Breil e Schlans entuorn.

Suenter la scola primara en siu vitg nativ, nua che el fuva il scolar preferiu de scolast Carigiet, frequenta Augustin Cahannes las classas bassas dil gimnasi claustral a Mustér ed encoruna 1925 ad Engelberg quels studis cun la maturitad. Ses roms preferi fuvan ils lungatgs classics e la historia. Aunc sco cusseglier citava el de buna cumpignia entirs passus dils gronds auturs grecs e latins cun in plascher ed ina capientscha, che documentava sia carezia per quels roms. Augustin vegn perquei bein ad haver giu da schuffa de sedecider per la dretga clamada. Mo per finir ha la giurisprudenza tuttina dumignau la filologia e Cahannes fa ses studis giuridics allas universitads de Friburg e Berna. Denteren serenda el era a Paris nua che el s'entaupa cun Ramun Vieli. Quella s'entupada daventa decisiva e schendra ina profunda amicezia, che tonscha tochen alla prematura mort de prof. Vieli. Anno 1930 doctorescha el alla universitad de Berna cun la renomada disertaziun: «*Bürgergemeinde und politische Gemeinde in Graubünden*», ina lavur fundamentala, che vegn adina puspei consultada e che documentescha siu talien e talent per la tradiziun genuina sco era per la historia de nies cantun. Finius il studi de giurist astga el serender per renconuschientscha a Roma ed emprender d'enconuscher leu ils interessants e prezius scazis culturals, che mo quei marcau sa porscher en tala dimensiun sin quest mund. Ins po s'imaginar tgei deletg quei ei stau per igl admiratur dellas culturas classicas. Ed il fatg che el disponeva de veramein bunas enconuschientschas dils monuments culturals ed artisticks romans, conferma che el ha profitau intensivamein de sia dimora de treis meins el marcau etern. La renomada calamita de Roma ha era captivau Cahannes per sia veta entira, pertgei da temps en temps va ei adina puspei ina ga viers il sid.

Denton fa il giuven giurist sia practica el biro digl enconuschent advocat dr. J. M. Curschellas a Glion. Duront quei temps s'entaupa el era cun la giuvna Maria Cadieli, che daventa sia attaschada e premurada consorta. Quella lèt看 vegn benedida cun ina feglia e dus fegls, la luschezia dil bab. Adina puspei ston ils enconuschents admirar las bialas relaziuns della famiglia

DR. AUGUSTIN CAHANNES

1904—1964

Cahannes ed igl inschign de preparar ils affons per la veta. Cunzun il studi academic de ses fegls e lur success ha Cahannes persequitau cun in plascher nundescribibel. Els ein stai siu confiart en las stgiras uras de sia veta publica.

Suenter sia pratica giuridica a Glion funczionescha el daven da 1931 tochen 1939 sco secretari dil departement de giustia e polizia ed empren aschia d'enconuscher l'administraziun cantonala ord atgna experientscha. In fatg che renda ad el pli tard gronds survetschs. Anno 1939 arva el denton in agen biro d'advocatura a Cuera, che obtegn grazia a sia habilitad prest grond renum.

Igl ei perquei buca de sesmarvegliar, che il cumin della Cadi elegia 1947 il versau giurist sco deputau el Cussegl Grond. Gia quei fatg plaida per la stema generala, che il candidat gauda, pertgei il cumin della Cadi ha dapi sia existenza mo ina gada aunc tarmess in deputau buca sesents en siu territori a Cuera. Quella elecziun arva a Cahannes las portas per sia posteriura carriera politica, che dueva purtar ad el gronds success e renconuschientschas, mo era malengrazieivladad e desillusions. Ton ella fracziun conservativa-cristiansoziala sco era el parlament cantonal valeva Cahannes per ina dellas meglieras forzas, che enconuscheva per atgna experientscha l'administraziun cantonala e che fuvu cudischius cun las numerusas leschas ed ordinaziuns. Plinavon fuvu el stimaus sco um grad e curaschus, che ughiava de defender cun forza e vigur ina idea ni sligiazion ina ga renconuschida per gesta ed adattada. Quella stema ed il giavisch de numerus conpartisans ed amitgs han stimulau el en emprema lingia de candidar per las elecziuns dil Cussegl Pign. En las hanadas lutgas della dieta de partida e dellas elecziuns ha el la finala victorisau 1950 sur il concandidat medemamein qualificaus. El dueva sorprenden il departement de baghiar e forestal-esser. Il davos mument denton dat ei modificaziuns nunspetgadas e dr. Cahannes sto de Daniev 1951 sorprenden encunter cor il delicat departement de finanzas e militer. Da quei temps regeva aunc negina conjuntura el Cantun Grischun. Quel schemeva sut il grev buordi de passa 54 milliuns deivets, che magliavan considerablas summas de tscheins, ferton che sias entradas fagevan negina tschera de crescher. Capeivel che negin vuleva morder en quei asch meil rufidau. Cahannes ei malgrad quei sevivius en spert en quella materia multifara e complicada.

Duront ils nov onns che el ha dirigiù quei departement cun slontsch e capientscha, ha el reduziù il deivet sin ca. 25 milliuns francs. Quei ha el stuiu realisar encunter ina respectabla resistenza el Cussegl Grond, nua che certs cercels vulevan impunder tuts ils mieds disponibels per las vias e per differents intents sozials, laschond ruassar ils deivets sin clavella. In tal proceder ha Cahannes adina considerau per nunserius e temeraris, suandond la veglia regla de pagar ils deivets els onns grass per aschia esser senfirmius per ils onns maghers. La malemperneivla sorpresa cun las ovras electricas della Engiadina han posteriuramein dau raschun a cusseglier guv. Cahannes, e siu successur vegn ad esser staus cuntents sco ina olma per quei serius tenercasa. Mo Cahannes ha da l'autra vart adina vuliu che era il pagataglia senti la migliur dellas finanzas cantonalas. Per quella raschun fuola el via a considerablas mitigaziuns della progressiun, a reduziuns sozias ed ughegia schizun 1956 de sbassar il pei de taglia da 3 sin 2.8 promil.

Grond grau han las vischnauncas fleivlas e las duas baselgias grischunas de saver a cuss. guv. Cahannes per sias duas impurtontas leschas concernent l'ulivaziun finanziara intercomunala e la taglia de cultus. L'emprema furnescha oz al Cantun ils mieds necessariis per sanar las finanzas scardalidas d'in diember vischnauncas e possibilitar ad ellas ovras daditg necessarias, che quella havessen tschelluisa mai pudiu realisar. E la taglia de cultus ei oz la petga fundamentala per las finanzas dellas duas baselgias. Per renconuschientscha de questa ovra impurtonta ei cusseglier Cahannes, ina ga ord uffeci, vegnius elegius president della commissiun dil *Corpus catholicum*.

Che las ovras electricas della Svizzera orientala ein suenter la terrada d'anno 1949 puspei returnadas en Surselva ei d'attribuir alla iniziativa de dr. Cahannes, che ha a caschun della radunonza generala dellas *Salinas* da sias uras empuniu danovamein ils ligioms ruts via cuss. fed. Streuli e caschunau la seduta decisiva el casti de Sargans. Ina ga che ils archivs dil Cussegl Pign vegnan aviarts, vegn la historia a designar la rolla decisiva de Cahannes en quels fatgs e rectificar beinenqual caussa. Ulteriuras impurtontas participaziuns dil Cantun ad ovras electricas, la cumpra de terren per ils baghetgs della scola cantonala, l'ereziun dil teater dil marcau de Cuera ensemen cun la sala dil Cussegl Grond ed in edificii per l'administraziun, sco aunc bia

auter, ha la Regenza concludiu sin proposiziun de cuss. guv. Cahannes. El fuva ina personalitad profilada e ferma ella Regenza, che el ha presidiau 1955 e 1958.

Cun ses collaboraturs pigns e gronds ha el adina manteniù bunas relaziuns ed era perquei fetg stimaus e respectaus. El fuva beinduras pretensius, mo adina gests e grads. Lur prestaziuns persequitava el cun interess e renconuscheva quellas. Gie el fuva loschs de siu cader d'emploiai. Cunzun haveva el capientscha per lur basegns personals e socials. Perquei megliura el continuadamein la cassa de pensiun e las prestaziuns finanziaras als emploiai cantonals.

Mo Augustin Cahannes ha era mai snegau sia derivonza purila, muntagnarda, anzi per principi adina puspei punctuau quella decisivamein. Ed aunc bia meins ha el zuppentau sia attaschadad alla Surselva ed a siu Breil senza negligir las autras contradas. Nus havein darar cattau in carstgaun cun ina carezia schi integra per siu pievel e sia patria sco Cahannes. En sesez eis el adina restaus in de Breil ed in giu dalla Surselva da tgau tochen pei. Cun raschun ha in de ses collaboraturs perquei remarcau, bandunond el la casa grischa: «Cusseglie dr. Augustin Cahannes era buca mo in capavel cau de finanzas, che ha saviu contonscher en emperneivla conlavor cun ses emploiai principals gronds e veseivels success, el fuva era grazia a sia vasta formaziun e forza de lavur in prezius e ferm member della executiva. Per siu operar cun success en survetsch dil Cantun e dil pievel grischun ha el meritau igl engraziament public». —

Mo la veta de cuss. guv. Cahannes fuss buca designada cumpleinamein senza far menziun de sia affecziun tut speciala per lungatg e cultura romontscha. Ins saveva encurir in um de sia posa cun tal entusiassem e tala capientscha per quels beins. Mo l'influenza de siu padrin e Sur aug Gion Cahannes, che vegneva cun raschun numnaus «igl anim grond», sin il figliel e la gronda amicezia cun prof. Ramun Vieli, il grond campiun romontsch, han fatg effect, e nus cattein gia bien e baul igl Augustin ella retscha dils Romanians activs. Anno 1926 presidiescha el la Romania veglia, che siu aug ha giu confundau. E 1947 daventa el danovamein gl'empren president della Romania gronda reorganisada. Quater onns administrescha el quei uffeci cun success e renda tochen 1959 custeivels survetschs sco bien cussegliader ed animader. Per engraziament undrescha la Ro-

mania el de s. Stiafen 1960 cun il *commember d'honor*. Dasperas funczionescha Cahannes aunc sco valent cusseglader e capavel suprastont en numerusas uniuns e commissiuns romontschas. Aschia fa el part della Societad Retoromontscha tochen a sia mort. Il fondo Cadonau ed il Cussegl della *Cuminonza Radio Romontsch* steman siu pareri. Ella Ligia Romontscha meinan sias proposiziuns claras e concisas, dictadas dal giurist versau, adina puspei a sligiazziuns practicas a favur della entira Romontschia. La litteratura romontscha enconuscha Augustin Cahannes da rudien, cunzun siu vischin Muoth, il prenci-poet de siu vitg nativ, che el recitava cun veseivla carezia. Malgrad quei persecitava el era il luvrar ed operar dils poets moderns cun grond interess. Adina puspei animava e stimulava el ils ins ni l'auters de scriver. E compareva ina ovra schendrada da siu anim, saveva el selegrar sco in affon e semetter davos meisa e leger quella en ina tratga nunditgond dellas uras nocturnas. En giuvenns onns veva el schizun fatg sez poesias liricas, che ins havess mai sminau davos quella crosa ualti gruvia, mo cun in lamez tuttavia bien. Per la poesia occasionala possedeve el propi in dun aparti e ses products fuvan cungi cun in humor ordvart original. Avon votaziuns che tuccavan ils fundaments de nossa libertad genuina saveva el sescaldar e gizzava bugen sia pleva. Sut in pseudonim sgurghigliava allura la fontauna de sia poesia politica, che saveva scuder talas tendenzas ualti energicamein, sch'ei fageva basegns. En quei rom ualti rar s'entaupa el cun Sur C. Fry.

Las meglieras forzas ed ils megliers onns de sia veta ha Cahannes denton unfriu al Cantun ed a siu pievel de tala moda, che sia sanadad de fier ei seconsumada. Beinduras eis el s'exponius pli che quei che ei fageva bein ad el. Mo Cahannes era in de quels carstgauns oz pli rars che zacu, che haveva il character ded ir la via grada e la curascha d'astgar exprimer frestgamein sia perschuasiun, seigi quella d'engrau ni buc. Cun Cahannes saveva ins perquei era adina nua che ins fuva de casa e stueva buca far de pigliar cun zuppabeinbeins, sco la politica enconuscha mo pér memia biars ella democrazia. In luvrer endinau tut aparti, sederscheva Cahannes buca per mintga suffel ni tema de esser nunpopulars, anzi fageva guardia e frunt sco il pégn d'untgida els stempraus. Che in tal secuntener ha buca schendrau adina mo amitgs e simpatia ei capeivel. La verdad audan buca tuts

bugen e prefereschan perquei de vegnir narcotisai cun plaschentinias marschas. Cahannes ha pér memia stuiiu sentir ils davos onns de siu uffeci las furadas e fridas, che han smesau malamein sia sanadad. Extrond dalla regenza ha ei prest entschiet a far sera tier el. Il pégn d'untgida haveva gia obteniu la frida mortala e scurdava ad in scurdar. Siu biro d'advocatura marscha bein puspei stupent ed el ha aunc la satisfacziun d'astgar introducir siu fegl en sia practica. Schiglioc sededicava el oravontut a sia famiglia, la poppa de siu egl, ed a ses carins beadis. Dasperas cultivava el pruamein il contact cun ses vegls amitgs ed enconuschents. Savens fuva el de cattar en cumpignia dils comilitons dell'Uniun svizzera de students e dils Reziens. Era la catscha e pesca pudevan aunc animar el andantamein. Per buntganadas politicas haveva el silpli ina risposta filosofica ni humoristica. Poda ch'el senteva en siu cor tuttina la furada. Mo per el fuva quei in temps passau, ch'empleneva el cun satisfacziun, pertgei el fuva perschuadius d'haver surviu tenor meglier saver e puder a siu pievel e quei cun veseivel success.

Tut ina outra caussa captivescha el ussa cumpleinamein, numnadamein la historia de sia pleiv de Dardin. Strusch in Daniev ha Augustin Cahannes tralaschau en sia veta de serender a siu carezau vitg per giavischar in bien niev onn e per far printgas cun ils de casa ed ils vischins. E cun ina fervur sbrinzlonta revolve el ils davos meins els temps passai de sia Pleiv e selegra fagend novas scopertas. L'advocatura scheva el far peiver. Sco sch'el sentess ch'il sulegl de sia veta mondi prest da rendiu, capeta el pli e pli fetg en in catsch de finir sia lavur. Ina jamna avon sia mort s'exprima el si per in amitg: «Jeu stoi far vinavon e finir la lavur avon che jeu mieri». E mo cun breigia repassa el las davosas correcturas. Il davos fegl de quellas scarpa la mort bunamein ord maun agli, sco sche ella fuss seretenida avon porta per spir respect avon quella lavur tochen a quei mument.

Il cerchel de sia veta sesiara cun la brama per quei sanctuari de siu vitg nativ, nua che sia veta cristiana ha entschiet. Cun Cahannes ha ina personalitad marcanta e grada, de principi nunballuont e character integer bandunau nus, in um de num e pum, che ha veramein surviu al general senza malart. Secapescha ch'el haveva era sias umbrivas sco tuts nus mortals e beinduras ein sias vias era buca vegnidas capidas da tuts. Mo il futur vegn a rehabilitar ellas e dar raschun en biaras caussas

a Cahannes. En mintga cass steva davos tut mo sia brama de survir a siu pievel ed a sia patria. Ed in pli fideivel amitg vegn la Surselva strusch ad obtener. Ei descha perquei a nus tuts de s'enclinar avon Augustin Cahannes engraziond per sias ovras e giavischond a sia olma la pasch e pagaglia eterna. Senza dubi, *Augustin Cahannes* va vi ella historia de nies cantun e de sia patria sursilvana, speronza denton era ella buna memoria de nus tuts.

Introducitur in suam familiam, la poppa de su egl, ed a ses carins beada. Dasperas cultivava el pruamein il contact cum ses vegis amitz ed enconoschents. Savens fura el de catter en compignia dils comilltons dell'Uniu svizzer de students e dils Reziens. Era la catscha e pesca pudevan aunc animar el andantamein. Per buntganadas politicas haveva el silpli ina risposta filosofica ni humoristica. Poda ch'el senteva en su cor tuttina la furada. Mo per el fuva quei in temps passau, ch'empleneva el cun satisfaziun, pertgei el fuva perschuadius d'haver surviu tener meglier saver e puder a su pieve e quei cun veseivel success.

Tut ina altra cussa captivescha el ussa cumpleinamein, numnadamein la historia de su pleiv de Dardin. Strusch in Daniev ha Augustin Cahannes tralacheau en su veta de serender a su carezau vitg per giavischar in bien niev onn e per far printgas cun ils de casa ed ils vischins. E cun ina fervur sbrinzionta resolveva el ils davos meins els temps passat de su Pleiv e selegra fagend novas scopertas. L'advocatura scheva el far peiver. Sco sch'el sentess ch'il sulegl de su veta mondi prest da rendiu, capeta el pli e pli fetg en in catsch de finir su lavur. Ina jamna avon su mort s'exprima el al per in amitz: «Jeu stoi far vinavon e finir la lavur avon che jeu mieri». E mo cun breigia repassa el las davosas correcturas. Il davos fegl de quella scarpa la mort bunamein ord maun agli, sco sche ella fuss arretenida avon porta per apir respect avon quella lavur tochen a quei mument.

Il cerchel de su veta sesiera cun la brama per quei sanetuari de su vitg nativ, nua che su veta cristiana ha entschiet. Cui Cahannes ha ina personalita marcanta e grada, de principi numballueont e caracter integer bandunau nus, in um de num e pum, che ha veramein surviu al general senza malert. Seca-pescha ch'el haveva era sias umbrivas sco tuti nus mortals e heinduras ein sias vias era buca veglidas capidas da tuti. Mo il futur vegn a rehabilitar ellas e dar rasthun en biaras causas